

Anonymizovaná verzia

Preklad

C-687/19 – 1

Vec C-687/19

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

18. september 2019

Vnútroštátny súd:

cour d'appel de Mons

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

5. september 2019

Odvolaťka, žalovaná v pôvodnom konaní:

Ryanair Ltd

Odporkyňa, žalobkyňa v pôvodnom konaní:

PJ

[omissis]

[omissis]

VO VECI:

RYANAIR Ltd [omissis],

odvolateľka:

[omissis]

PROTI:

PJ, [omissis]

odporkyni,

[omissis] [omissis] [priebeh konania]

I. Prípustnosť odvolania

Odvolanie [omissis] je prípustné. [omissis]

II. Okolnosti predchádzajúce sporu a terajší predmet sporu

PJ podala voči spoločnosti [omissis] RYANAIR [omissis] žalobu o náhradu škody, ktorou si voči nej uplatňovala nárok na zaplatenie hlavnej sumy 60 000 eur, s výhradou jej zvýšenia alebo zníženia v priebehu konania, a predbežnej sumy 2 000 eur spolu s kompenzačnými úrokmi od 25. februára 2015.

Návrhmi podanými na pojednávaní 24. januára 2018 ešte pred vynesením rozsudku požiadala o ustanovenie znalca súdneho lekárstva na posúdenie škody, ktorá jej bola spôsobená.

Napadnutým rozsudkom, vydaným pre zmeškanie proti spoločnosti [omissis] RYANAIR [omissis], bola tejto spoločnosti [omissis] uložená povinnosť zaplatiť PJ predbežnú sumu vo výške 1 500 eur a okrem toho bol ustanovený znalec RI.

[omissis]

III. Dôvody odvolania

III.1. Relevantné skutkové okolnosti

1. Dňa 25. februára 2015 odporkyňa nastúpila na let FR2829 z Barcelony do Charleroi. Sprevádzalo ju jej deväťmesačné dieťa SH.
2. V čase, keď lietadlo letelo nad Pyrenejami, zasiahli ho silné turbulencie, ktoré spôsobili zranenia dvom členom posádky: jedna letuška vyletela k stropu lietadla, ďalšia si zranila členok, keď do nej narazil obslužný vozík. Lietadlo bolo presmerované do Bordeaux, aby týmto dvom zranených členom posádky mohla byť poskytnutá zdravotná pomoc.
3. Prílet na letisko Charleroi mal meškanie päť hodín.
4. Odporkyňa tvrdí, že v dôsledku týchto udalostí utrpela silný šok a trpí invalidizujúcou posttraumatickou stresovou poruchou. Navrhuje uložiť odvolateľke povinnosť zaplatiť jej náhradu škody za túto ujmu.
5. Odporkyňa predkladá:
  - potvrdenie zo 17. augusta 2015 podpísané psychiatrom TG, ktoré obsahuje výpovede odporkyne a konkrétne sa v ňom uvádza, že odkedy došlo k predmetným udalostiam, odporkyňa sa veľmi bojí využívať dopravu akéhokoľvek druhu a znova prežíva tieto bolestivé chvíle, a v závere sa uvádza: „myslím si, že táto pacientka vykazuje typické príznaky invalidizujúceho posttraumatického stresu, ktorý si bude vyžadovať psychologickú starostlivosť a liečbu pomocou liekov“;
  - tri potvrdenia [omissis], v ktorých sa uvádza, že po sporných udalostiach odporkyňa od 28. apríla 2015 podstúpila terapeutické monitorovanie;
  - potvrdenie VF z 20. marca 2017, podľa ktorého odporkyňa od 25. februára 2015 trpí posttraumatickou stresovou poruchou s úzkosťou, poruchami spánku, lumbosakralgiou S1 na pravej strane (koreňový syndróm S1);
  - výsledky röntgenového vyšetrenia vykonaného 21. februára 2017 s nálezom, že ide o „bulging zadného disku (vyklenutie medzistavcovej platničky) vpravo L5-S1 s tlakom na koreň S1 vpravo“.

III.2. Diskusia

6. Odvolateľka tvrdí, že:

- žaloba je premlčaná;
- v prejednávanej veci sa nemožno domáhať žiadnej náhrady škody, lebo nedošlo k žiadnej nehode a subsidiárne k žiadnemu telesnému zraneniu v zmysle článku 17.1. Montrealského dohovoru z 28. mája 1999 o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu;
- nebola dokázaná príčinná súvislosť.

III.2.1. Premlčanie

7. – 16. [omissis] [omissis]

17. V dôsledku toho žaloba nie je premlčaná [omissis].

III.2.2. Pojem nehoda

18. – 20. [omissis] [omissis]

21. Z dokumentov predložených v prejednávanej veci vyplýva, že počas sporného letu sa lietadlo náhle dostalo do silných turbulencií, ktoré spôsobili zranenia dvom členom posádky a vyžiadali si presmerovanie lietadla.

III.2.3. Pojem telesné zranenie

22. Na to, aby odporkyňa mohla byť odškodnená, musí tiež preukázať, že jej táto nečakaná a náhla udalosť spôsobila telesné zranenie.

23. Odporkyňa nikdy netvrdila, že sa v dôsledku turbulencií počas sporného letu zranila, a to ani v žalobe, v ktorej uvádza, že v dôsledku udalostí utrpela silný šok a zostala traumatizovaná, ale neuvádza žiadne fyzické zranenie. [omissis]

24. [omissis]

25. Odvolateľka však tvrdí, že čisto psychické ujmy sú z náhrady škody vylúčené tak podľa článku 17 ods. 1 Montrealského dohovoru, ktorý sa týka telesných zranení, ako aj nariadenia (ES) č. 889/2002 a jej vlastných všeobecných podmienok, ktoré sú pre zmluvné strany záväzné.

26. V nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 889/2002 z 13. mája 2002, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2027/97 o zodpovednosti leteckého dopravcu v prípade nehôd, sa v odôvodnení 4 pripomína, že Montrealský dohovor zabezpečuje režim neobmedzenej zodpovednosti v prípade smrti alebo zranenia cestujúcich v leteckej doprave.

27. V článku 2 ods. 2 tohto nariadenia sa uvádza, že pojmy obsiahnuté v tomto nariadení, ktoré nie sú definované v odseku 1, sú ekvivalentmi pojmov použitých v Montrealskom dohovore. V odôvodneniach tohto nariadenia sa pripomína, že je primeraný systém neobmedzenej zodpovednosti v prípade smrti alebo zranenia cestujúcich v súvislosti s bezpečným a moderným leteckým dopravným systémom.
28. Článok 3 ods. 1 tohto nariadenia stanovuje, že zodpovednosť leteckého dopravcu Spoločenstva za cestujúcich a ich batožinu sa riadi všetkými ustanoveniami Montrealského dohovoru, relevantnými pre takú zodpovednosť. V prílohe k tomuto nariadeniu sa uvádza, že nie sú žiadne finančné limity týkajúce sa zodpovednosti za zranenie alebo smrť cestujúceho.
29. Vo všeobecných podmienkach odvolateľky sa pripomína, že medzinárodná preprava, ako je definovaná v dohovore, podlieha pravidlám o zodpovednosti podľa dohovoru a nariadenia Rady č. 2027/97 (zmeneného a doplneného nariadením č. 889/2002), ako aj týmto podmienkam, v ktorých sa v článku 14 ods. 2 uvádza: „Naša zodpovednosť za úmrtie, poranenie alebo akékoľvek iné telesné zranenie cestujúceho nie je finančne nijako obmedzená...“
30. Odvolateľka nepopiera, že nariadením č. 2027/97 sa nemení obsah Montrealského dohovoru.
31. Montrealský dohovor ani nariadenie (ES) č. 889/2002 nevymedzujú pojem telesné zranenie. Výraz „zranenie“ znamená vo svojom bežnom význame „závažnú zmenu v orgáne spôsobenú chorobou, nehodou (poranenie, pomliaždenina, popálenina) a pojem „telesný“ znamená „týkajúci sa tela“ (fyzický) (pozri Le Robert illustré, 2012).
32. Odvolateľka zastáva tento názor:

Posttraumatický stres, aký uvádza odporkyňa, nepredstavuje „telesné zranenie“ v zmysle Montrealského dohovoru. Vylúčenie psychickej ujmy zo škôd nie je ničím novým. Ešte pred nadobudnutím platnosti Montrealského dohovoru obsahoval článok 17 Varšavského dohovoru v podstate veľmi podobný režim. Najvyšší súd Spojených štátov vydal zásadné rozhodnutie vo veci Floyd (US Supreme Court, *Eastern Airlines, Inc. proti Floyd*, 17. apríl 1991, 499 US 530 (1991), keď rozhodol takto: *aj keby sme sa vedeli zhodnúť na tom, že by ako politický cieľ bolo žiaduce, aby nárok na náhradu škody vznikol aj v prípade čisto duševnej ujmy, nemôžeme rozhodnúť v jeho prospech bez hmatateľného dôkazu, že taký bol zámer signatárov dohovoru vo vzťahu k článku 17. Ako sa už uviedlo, ani jazyk, ani prípravné práce či následné výklady článku 17 jednoznačne nedokazujú takýto zámer.*

Prípravné práce k Montrealskému dohovoru naznačujú, že niektoré škandinávske krajiny sa pokúsili pridať k telesným zraneniam aj duševné ujmy (International Civil Aviation Organization, International Conference on Air Law, Montreal 10. – 28. máj 1999, zv. 1, *Minutes*, s. 67).

Pri ukončovaní prác na dohovore sa však od tohto úmyslu úplne zámerne upustilo a rozhodlo sa, že sa v ňom zachovajú len telesné zrazenia.

Odmietnutie zahrnúť duševné ujmy do Montrealského dohovoru bolo navyše potvrdené rozhodnutím Revízného výboru Rímskeho dohovoru z roku 1952 o škodách spôsobených na zemi [zahraničnými lietadlami] tretím stranám, a to v rozsahu, v akom Dohovor z 2. mája 2009 o náhrade škôd spôsobených tretím stranám lietadlami (neratifikovaný Belgickom) vo svojom článku 3 ods. 3 ustanovuje, že *v prípade ujmy na zdraví, telesnej ujmy a duševnej ujmy vznikne nárok na náhradu škody. V prípade ujmy na duševnom zdraví vznikne nárok na náhradu škody, len ak táto ujma bola spôsobená spoznateľnou duševnou chorobou, ktorá vznikla v dôsledku telesnej ujmy alebo priameho vystavenia pravdepodobnosti hroziacej smrti alebo telesnej ujmy.*

Ide o jediný a jedinečný právny nástroj týkajúci sa leteckej dopravy, ktorý umožňuje určitej kategórii obetí uplatniť si nárok na náhradu škody za ujmu na ich duševnom zdraví v presne vymedzených prípadoch.

Rozhodnutie medzinárodného normotvorcu nie je dielom náhody, ale vyplýva z jeho vôle zabezpečiť jednotný, primeraný a vyvážený kompromis medzi ochranou záujmov cestujúcich, na jednej strane, a podporou leteckej dopravy ako činnosti, ktorá umožňuje voľný pohyb osôb a tovaru na spoločensko-obchodnej úrovni, na strane druhej.

Akékoľvek iné riešenie by otvorilo dvere nežiaducim žalobám o náhradu škody zo strany hociktorého z cestujúcich, ktorý by tvrdil, že v dôsledku použitia daného spôsobu dopravy znášal psychické nepohodlie.

33. Odporkyňa zastáva tento názor:

Vo veci *Floyd*, Najvyšší súd Spojených štátov obmedzil svoje skúmanie len na otázku duševnej ujmy a ponechal bokom otázku duševnej ujmy sprevádzanej fyzickým zranením, resp. otázku duševnej ujmy, ktorá sa následne prejaví fyzickým zranením.

Okrem toho v nadväznosti na prípad *Floyd*, vo veci *Weaver proti Delta Airlines*, žalobkyňa tvrdila, že počas núdzového pristávania bola veľmi vystrašená a následne jej bola diagnostikovaná posttraumatická stresová porucha. Uviedla, že súčasný vývoj v oblasti medicíny priniesol dôkaz o tom, že extrémny stres spôsobuje fyzické poškodenie mozgu, t. j. fyzickú deštrukciu alebo atrofiu určitých častí hipokampu v mozgu, pričom súd jej dal za pravdu a tento dôkazný materiál považoval za dostatočný (US District Court for the District of Montana, *Weaver proti Delta Airlines, Inc.*, 56 F.Supp.2d 1190 (D.Mont.1999), 3. jún 1999).

Bolo by potrebné položiť si otázku, aká je deliaca čiara medzi fyzickým zranením a duševnou ujmou.

V dôsledku prípadu Floyd chceli americkí zástupcovia, rovnako ako zástupcovia zo Švédska a Nórska, pridať do Montrealského dohovoru pri jeho koncipovaní pojem „duševná ujma“, avšak stretli sa s odporom veľkého počtu zástupcov z iných krajín, podľa ktorých to nebolo potrebné, lebo pojem psychická ujma je už zahrnutý v pojme „telesné zranenie“, čo potvrdil francúzsky zástupca zúčastnený na Montrealskom dohovore, ktorý uviedol, že výraz „telesné zranenie“ sa vzťahuje na duševnú aj fyzickú ujmu (International Civil Aviation Organization, International Conférence on Air Law, (convention for the Unification of Certain Rules for International Carriage by Air), Montreal (10. - 28. máj, 1999), *Minutes*, Doc. 9775- DC/2, s. 68 bod 36 (2001).

V prípade pochybností o všeobecných podmienkach sa má uplatniť článok 1162 Code civil belge (belgický občiansky zákonník).

34. Podľa článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie má Súdny dvor Európskej únie právomoc vydať predbežný nález o otázkach, ktoré sa týkajú výkladu zmlúv, platnosti a výkladu aktov inštitúcií, orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie.

Keďže výklad práva Európskej Únie prináleží Súdnemu dvoru Európskej únie, ešte pred prijatím rozhodnutia v celej veci mu treba položiť prejudiciálnu otázku uvedenú vo výrokovej časti tohto rozsudku.

Z TÝCHTO DÓVODOV,

[omissis]

Ešte pred prijatím rozhodnutia v celej veci Cour d'appel de Mons (Odvolací súd, Belgicko) kladie Súdnemu dvoru Európskej únie túto prejudiciálnu otázku:

Majú sa článok 2.2. nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 889/2002 z 13. mája 2002, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie Rady (ES) č. 2027/97 o zodpovednosti leteckého dopravcu v prípade nehôd, a teda aj článok 17.1. Montrealského dohovoru z 28. mája 1999 o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu, vykladať v tom zmysle, že bránia tomu, aby v prípade ujmy psychickej povahy, akou je napríklad posttraumatická stresová porucha, vznikol na základe týchto ustanovení nárok na náhradu škody?

[podpisy]

[omissis] [omissis]